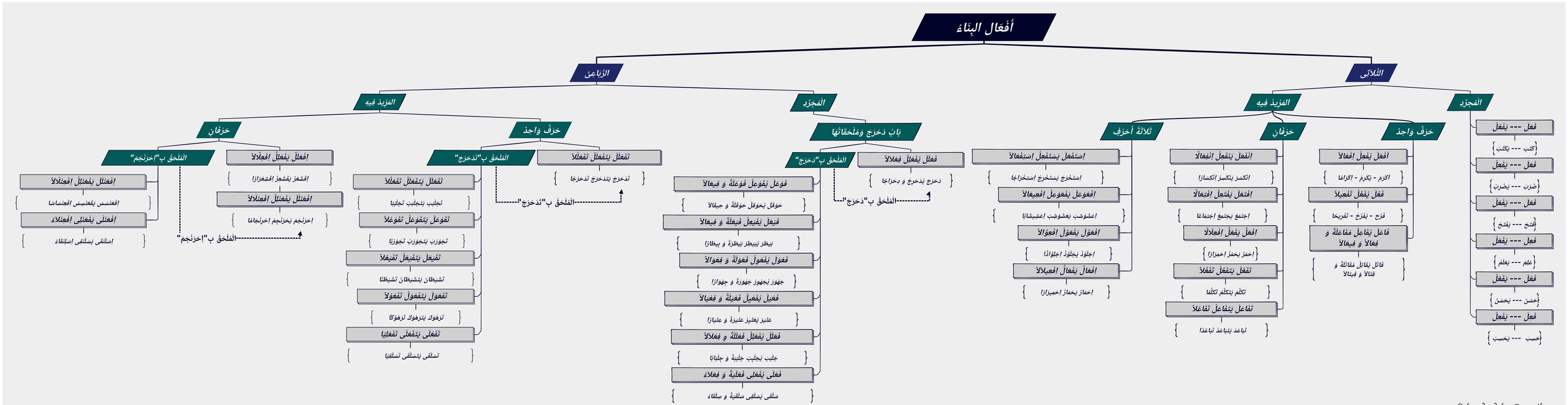

yusufislamdagdelen@gmail.com

BİNA KİTABINA GİRİŞ 1

BİNA TARİFİ

-Bina: kurmak, yapmak demektir.
-Bina kitabı, fiillerin yapısını ve kuruluş özelliğini içerir.
-Fiiller çeşitli kalıplara sokularak farklı manalar elde edilir.
-Bu kalıpların tamamı 35 tanedir.
-Aksamı Semaniye (Sekiz Kısım) konusuyla kitap bitiyor.

ANA HATLARIYLA FİİLLERİN BİNALARI (35)

- Sülasi (Üç Harfli)
  - Mücerred (6)
  - Mezid (12)
- Rubai (Dört Harfli)
  - Mücerred (1)
    - Mülhak Olanlar (6)
  - Mezid (3)
    - Mülhak Olanlar (5)
    - اِحرَنْجَمَ Babına Mülhak Olanlar (2)

TABLODAKİ KAVRAMLARA DAİR

Sülasi: Kök, aslı itibariyle mazisi üç harfli olan
Mücerred: Ziyade harflerden soyutlanmış
Sülasi Mücerred: Ziyade harflerden soyulmuş bütün hafleri aslından olan üç harfli fiil.
Sülasi Mezid: Aslı üç olup, üzerine ziyade olunan fiiller demektir.

Rubai: Kök, aslı itibariyle mazisi dört harfli olan
Mücerred: Ziyade harflerden soyutlanmış.
Rubai Mücerred: Ziyade harflerden soyulmuş, bütün harfleri aslından olan dört harfli fiil.
Rubai Mezid: Aslı dört harf olup, üzerine ziyade olan fiiller.
Mülhak: Benzetilen demektir

yusufislamdagdelen@gmail.com

BİNA KİTABINA GİRİŞ 2
(Kavramlara Dair)

MİSALLER

- خَرَجَ زَيْدٌ
  - جَلَسَ زَيْدٌ
    - ذَهَبَ زَيْدٌ
      - وَجِلَ زَيْدٌ
        - حَسُنَ زَيْدٌ
          - نَعِمَ زَيْدٌ
- نَصَرَ زَيْدٌ عَمْرًا
  - ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرًا
    - فَتَحَ زَيْدٌ البَابَ
      - عَلِمَ زَيْدٌ المَسْئَلَةَ
        - ----------
          - حَسِبَ زَيْدٌ عَمْرًا فَاضِلًا

Lazım (geçişsizlik): Failin işlediği fiil bir mefule (özne veya nesneye) geçmez, bilakis o fiili işleyen failin kendisinde vaki olur.

Müteaddi (geçişlilik); Failin işlediği fiil bir mefule (özne veya nesneye) geçer.

BİNA

- لِلتَّعْدِيَةِ غَالِبًا وَ قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا
- لِلتَّعْدِيَةِ غَالِبًا وَ قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا
- لِلتَّعْدِيَةِ غَالِبًا وَ قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا
- لِلتَّعْدِيَةِ غَالِبًا وَ قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا
- لاَ يَكُونُ إِلاَّ لاَزِمًا
- لِلتَّعْدِيَةِ غَالِبًا وَ قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا

Bina: Yapı, kuruluş özelliği demektir. Her bir babın kendine ait ifade ettiği manayı ve kullanış yönlerini gösterir.

ALAMET

- فَتْحٌ ضَمٌّ
- فتحٌ كسرٌ
- فَتْحَتَان
- كَسْرٌ فَتْحٌ
- ضَمٌّ ضَمٌّ
- كَسْرَتَان

Alamet: Her bir babı diğerinden ayıran işaret anlamındadır.

MEVZUN

- كَتَبَ --- يَكْتُبُ
- ضَرَبَ --- يَضْرِبُ
- فَتَحَ --- يَفْتَحُ
- عَلِمَ --- يَعْلَمُ
- حَسُنَ --- يَحْسُنُ
- حَسِبَ --- يَحْسِبُ

Mevzun: Ölçülen, her bir vezin için zikredilen örnek demektir.

VEZİN

- فَعَلَ --- يَفْعُلُ
- فَعَلَ --- يَفْعِلُ
- فَعَلَ --- يَفْعَلُ
- فَعِلَ --- يَفْعَلُ
- فَعُلَ --- يَفْعُلُ
- فَعِلَ --- يَفْعِلُ

Vezin: Ölçü demektir. Babları birbirinden ayırt etmek, harf sayısını, hareke ve sukün durumunu göstermek için ف ع ل harfleri ile yapılan ölçüye denir.

BABLAR

- 1.Bab
- 2.Bab
- 3.Bab
- 4.Bab
- 5.Bab
- 6.Bab

Bab: Bölüm demektir. Yapılarındaki değişikliğe göre isimlendirilen her bir kelime kalıbına bab denir.

yusufislamdagdelen@gmail.com

أَفْعَال البِنَاءُ

الثُّلاثِى

الْمُجرَّدِ

- فَعَلَ --- يَفْعُلُ
  - كَتَبَ --- يَكْتُبُ
- فَعَلَ --- يَفْعِلُ
  - ضَرَبَ --- يَضْرِبُ
- فَعَلَ --- يَفْعَلُ
  - فَتَحَ --- يَفْتَحُ
- فَعِلَ --- يَفْعَلُ
  - عَلِمَ --- يَعْلَمُ
- فَعُلَ --- يَفْعُلُ
  - حَسُنَ --- يَحْسُنُ
- فَعِلَ --- يَفْعِلُ
  - حَسِبَ --- يَحْسِبُ

المَزِيدُ فِيهِ

حَرْفٌ وَاحِدٌ

- اَفْعَلَ يُفْعِلُ اِفْعَالاً
  - اَكْرَمَ - يُكْرِمُ - اِكْرَامًا
- فَعَّلَ يُفَعِّلُ تَفْعِيلاً
  - فَرَّحَ - يُفَرِّحُ - تَفْرِيحًا
- فَاعَلَ يُفَاعِلُ مُفَاعَلَةً وَ فِعَالاً وَ فِيعَالاً
  - قَاتَلَ يُقَاتِلُ مُقَاتَلَةً وَ قِتَالاً وَ قِيتَالاً

حَرْفَانِ

- اِنْفَعَلَ يَنْفَعِلُ اِنْفِعَالًا
  - اِنْكَسَرَ يَنْكَسِرُ اِنْكِسَارًا
- اِفْتَعَلَ يَفْتَعِلُ اِفْتِعَالًا
  - اِجْتَمَعَ يَجْتَمِعُ اِجْتِمَاعًا
- اِفْعَلَّ يَفْعَلُّ اِفْعِلَالًا
  - اِحْمَرَّ يَحْمَرُّ اِحْمِرَارًا
- تَفَعَّلَ يَتَفَعَّلُ تَفَعُّلاً
  - تَكَلَّمَ يَتَكَلَّمُ تَكَلُّمًا
- تَفَاعَلَ يَتَفَاعَلُ تَفَاعُلاً
  - تَبَاعَدَ يَتَبَاعَدُ تَبَاعُدًا

ثَلاَثَةُ أَحْرُفٍ

- اِسْتَفْعَلَ يَسْتَفْعِلُ اِسْتِفْعَالاً
  - اِسْتَخْرَجَ يَسْتَخْرِجُ اِسْتِخْرَاجًا
- اِفْعَوْعَلَ يَفْعَوْعِلُ اِفْعِيعَالاً
  - اِعْشَوْشَبَ يَعْشَوْشِبُ اِعْشِيشَابًا
- اِفْعَوَّلَ يَفْعَوِّلُ اِفْعِوَّالاً
  - اِجْلَوَّذَ يَجْلَوِّذُ اِجْلِوَّاذًا
- اِفْعَالَّ يَفْعَالُّ اِفْعِيلاَلاً
  - اِحْمَارَّ يَحْمَارُّ اِحْمِيرَارًا

yusufislamdagdelen@gmail.com

MÜTEADDİ VE LAZIMİ FİİL KAVRAMLARI

اَلْمُتَعَدِّى

اَلْمُتَعَدِّى، هُوَ مَا يَتَجَاوَزُ فِعْلُ الْفَاعِلِ إِلَى الْمَفْعُولِ بِهِ.

Müteaddi (geçişlilik); Failin işlediği fiil bir mefule (özne veya nesneye) geçer.

- نَصَرَ زَيْدٌ عَمْرًا
- ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرًا
- فَتَحَ زَيْدٌ البَابَ
- عَلِمَ زَيْدٌ المَسْئَلَةَ
- حَسِبَ زَيْدٌ عَمْرًا فَاضِلًا

اَللَّازِمُ

هُوَ مَا لَمْ يَتَجَاوَزْ فِعْلُ الْفَاعِلِ إِلَى الْمَفْعُولِ بِهِ بَلْ وَقَعَ فِي نَفْسِهِ.

Lazım (geçişsizlik); Failin işlediği fiil bir mefule (özne veya nesneye) geçmez, bilakis o fiili işleyen failin kendisinde vaki olur.

- خَرَجَ زَيْدٌ
- جَلَسَ زَيْدٌ
- ذَهَبَ زَيْدٌ
- وَجِلَ زَيْدٌ
- حَسُنَ زَيْدٌ
- نَعِمَ زَيْدٌ

yusufislamdagdelen@gmail.com

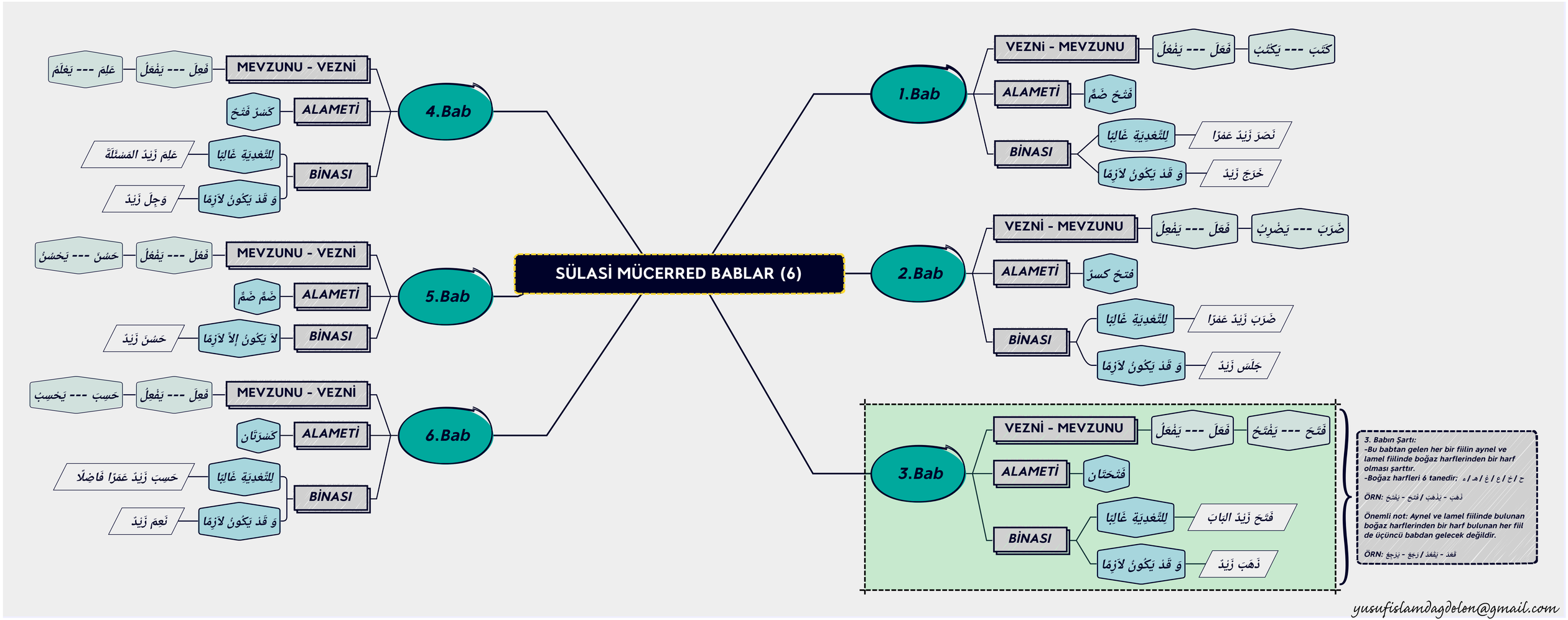

yusufislamdagdelen@gmail.com

BABLARIN BİNASINA DAİR KAVRAMLAR

لِلتَّعدِيَّة

اَلْمُتَعَدّى، هُوَ ما يَتَجاوَزُ فِعلُ الْفاعِلِ إِلى الْمَفْعُولِ بِهِ.

Müteaddi (geçişlilik); Failin işlediği fiil bir mefule (özne veya nesneye) geçer

Misaller:

- نَصَرَ زَيدٌ عَمْرَ
  Zeyd Amr'a yardım etti.
- فَتَحَ زَيدٌ البابَ
  Zeyd kapıyı açtı.
- عَلِمَ زَيدٌ المَسئلَةَ
  Zeyd meseleyi bildi.

لازِمًا

هُوَ ما لَمْ يَتَجاوَزْ فِعلُ الْفاعِلِ إِلى الْمَفْعُولِ بِهِ بَلْ وَقَعَ فِي نَفْسِهِ.

Lazım (geçişsizlik); Failin işlediği fiil bir mefule (özne veya nesneye) geçmez, bilakis o fiili işleyen failin kendisinde vaki olur.

Misaller:

- جَلَسَ زَيدٌ
  Zeyd oturdu.
- ذَهَبَ زَيدٌ
  Zeyd gitti
- وَجِلَ زَيدٌ
  Zeyd Korktu.

لِلتَّكثِيرِ

Çoğunlukla teksir (bir işin çok, kuvvetli, aşırı ve şiddetli yapılması) için kullanılır. Bazen fiilde (1), bazen failde (2) ve bazende mefulde (3) kesret-çokluk manası vardır.

Misaller:

1. طَوَّفَ زَيدٌ الكَعبَةَ
   Zeyd kabeyi çokça tavaf etti.
2. مَوَّتَ الإبِلُ
   Çokça develer öldü.
3. غَلَّقَ زَيدٌ الأبوابَ
   Zeyd kapıları çokça/sıkıca kapattı

لِلمُشَارَكَةِ بَينَ الإثنَينِ قَدْ يَكُونُ لِلوَاحِد

1. Çoğunlukla iki kişi arasındaki müşareket (ortaklık) içindir. Bu babtaki (Sülasi mezid 1.Nevi 3.Babtaki) ortaklık fail ile meful arasındadır.
2. Bazen de müşareket olmayıp tek taraflı olur. Meful tarafından aynı iş yapılmayıp yalnız fail tarafından yapılır. Bu durumda ortaklık olmayıp müteaddi olur.

Misaller:

1. قَاتَلَ زَيدٌ عَمرًا
   Zeyd ile Amr savaştı.
2. قَاتَلَهُمُ اللهُ
   Allah azze ve celle onları katletti.

لِلمُطَاوَعَةِ

قَبولُ حَصُولُ أَثَرِ الشَّيءِ عَنْ تَعلُّقِ الفِعلِ المُتَعدّى

Müteaddi olan bir fiilin mefulle alakalanmasından dolayı bir eserin ortaya çıkmasıdır. Yani müteaddi olan bir fiilin tesirinin, mefulün bih'de meydana gelmesidir.

Misaller:

- كَسَرتُ الزُّجاجَ >>>>> Camı kırdım.
  فانكَسَرَ ذٰلِكَ الزُّجاجُ >>>>> böylece cam kırıldı.

لِلمُشَارَكَةِ بَينَ الإثنَينِ فُصَاعَدًا

Bu babtan (Sülasi mezid 2.Nevi 5.Bab olan Tefaül Babından) gelen fiiller, müfaale babı gibi çoğunlukla müşareket (ortaklık) için kullanılır. İki kişi veya çok kişi arasında ortaklık bildirir. Bu babtaki ortaklık faiiller arasındadır.

Misaller:

- تَباعَدَ زَيدٌ وَ عَمرٌو
  Amr ve Zeyd birbirinden uzaklaştı.
- تَصالَحَ القَومُ
  Kavim uzlaştı, sulhetti.

لِلتَّكَلُّف

تَحصِيلُ المَطلُوبِ شَيئًا بَعدَ شَيئٍ

Yapılması istenilen bir şeyi aşama aşama elde etmektir.

Misaller:

- تَعَلَّمتُ العِلمَ مَسئَلَةً بَعدَ مَسئَلَةٍ
  İlmi mesele mesele talim ettim, öğrendim.

لِمُبَالَغَةِ اللَّازِم

Lazımı fiilin mübalağası içindir. Yani lazımı fiiller bu bablara girerek mübalağa (abartma, fazlalık) bildiriler. Müteaddi Fiiller bu baba giremezler.

Misaller:

- اِحمَرَّ زَيدٌ
  Zeyd kıpkırmızı oldu.

yusufislamdagdelen@gmail.com

SÜLASİ MEZİD BABLAR 1.NEVİ (3)

1.Bab: اِفْعَال
İf'âl Babı

- VEZNi - MEVZUNU
  - اَفْعَلَ يُفْعِلُ اِفْعَالاً
  - اَكْرَمَ يُكْرِمُ اِكْرَامًا
- ALAMETİ
  - أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْهَمْزَةِ فِي أَوَّلِهِ
    - فَعَلَ >> اَ >> اَفْعَلَ
    - كَرَمَ >> اَ >> اَكْرَمَ
- BİNASI
  - لِلتَّعْدِيَةِ غَالِبًا
    - اَكْرَمَ زَيْدٌ عَمْرًا
  - وَ قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا
    - أَصْبَحَ الرَّجُلُ

2.Bab: تَفْعِيلْ
Tef'il Babı

- VEZNİ - MEVZUNU
  - فَعَّلَ يُفَعِّلُ تَفْعِيلاً
  - فَرَّحَ يُفَرِّحُ تَفْرِيحًا
- ALAMETİ
  - أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ حَرْفٍ وَاحِدٍ بَيْنَ الْفَاءِ وَ الْعَيْنِ مِنْ جِنْسِ عَيْنِ فِعْلِهِ
    - فَعَلَ >> ع >> فَعَّلَ
    - فَرِحَ >> ر >> فَرَّحَ
- BİNASI
  - لِلتَّكْثِيرِ غَالِبًا
    - قَدْ يَكُونُ فِي الْفِعْلِ
      - طَوَّفَ زَيْدٌ الْكَعْبَةَ
    - قَدْ يَكُونُ فِي الْفَاعِلِ
      - مَوَّتَ الْإِبِلُ
    - قَدْ يَكُونُ فِي الْمَفْعُولِ
      - غَلَّقَ زَيْدٌ الْأَبْوَابَ

3.Bab: مُفَاعَلَةٌ
Mufa'âle Babı

- VEZNİ - MEVZUNU
  - فَاعَلَ يُفَاعِلُ مُفَاعَلَةً وَ فِعَالاً وَ فِيعَالاً
  - قَاتَلَ يُقَاتِلُ مُقَاتَلَةً وَ قِتَالاً وَ قِيتَالاً
- ALAMETİ
  - أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْأَلِفِ بَيْنَ الْفَاءِ وَ الْعَيْنِ
    - فَعَلَ >> ا >> فَاعَلَ
    - قَتَلَ >> ا >> قَاتَلَ
- BİNASI
  - لِلْمُشَارَكَةِ بَيْنَ الْإِثْنَيْنِ غَالِبًا
    - قَاتَلَ زَيْدٌ عَمْرًا
  - قَدْ يَكُونُ لِلْوَاحِدِ
    - قَاتَلَهُمُ اللهُ

yusufislamdagdelen@gmail.com

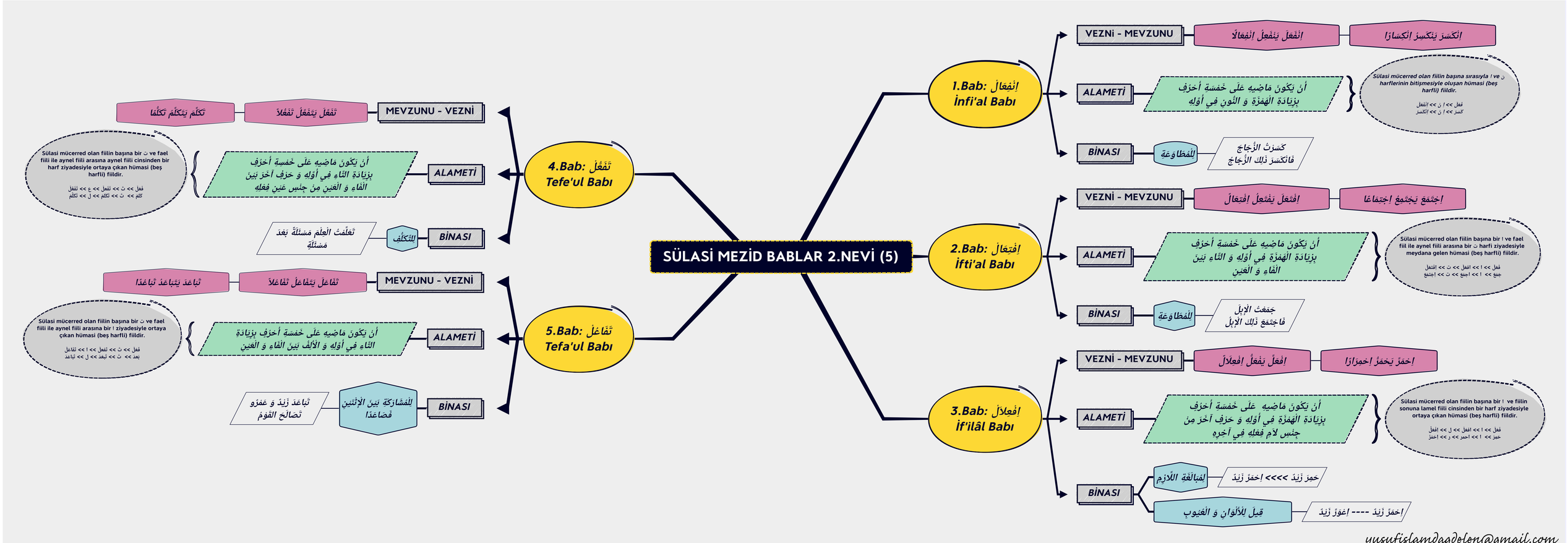

yusufislamdagdelen@gmail.com

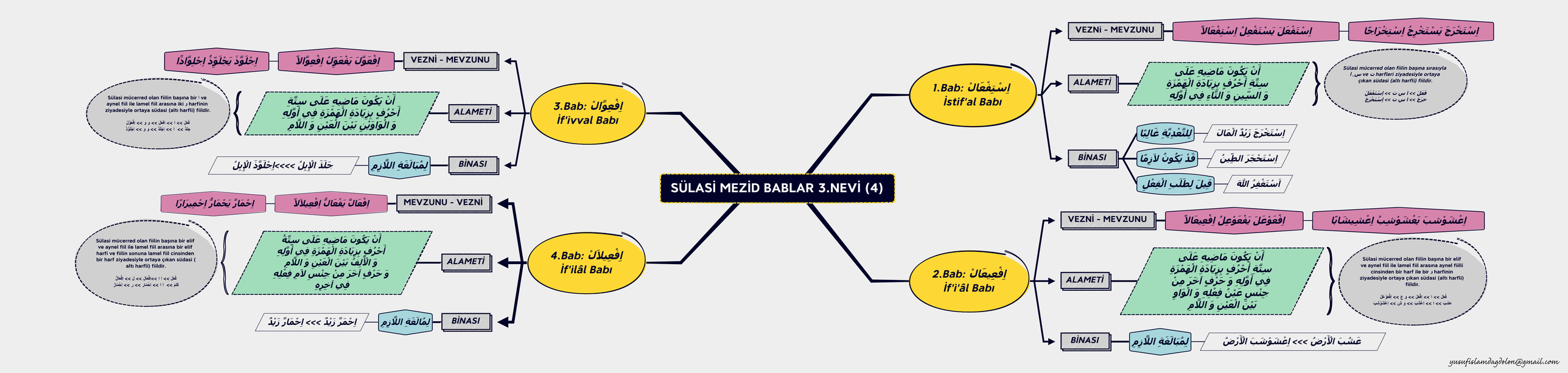

yusufislamdagdelen@gmail.com

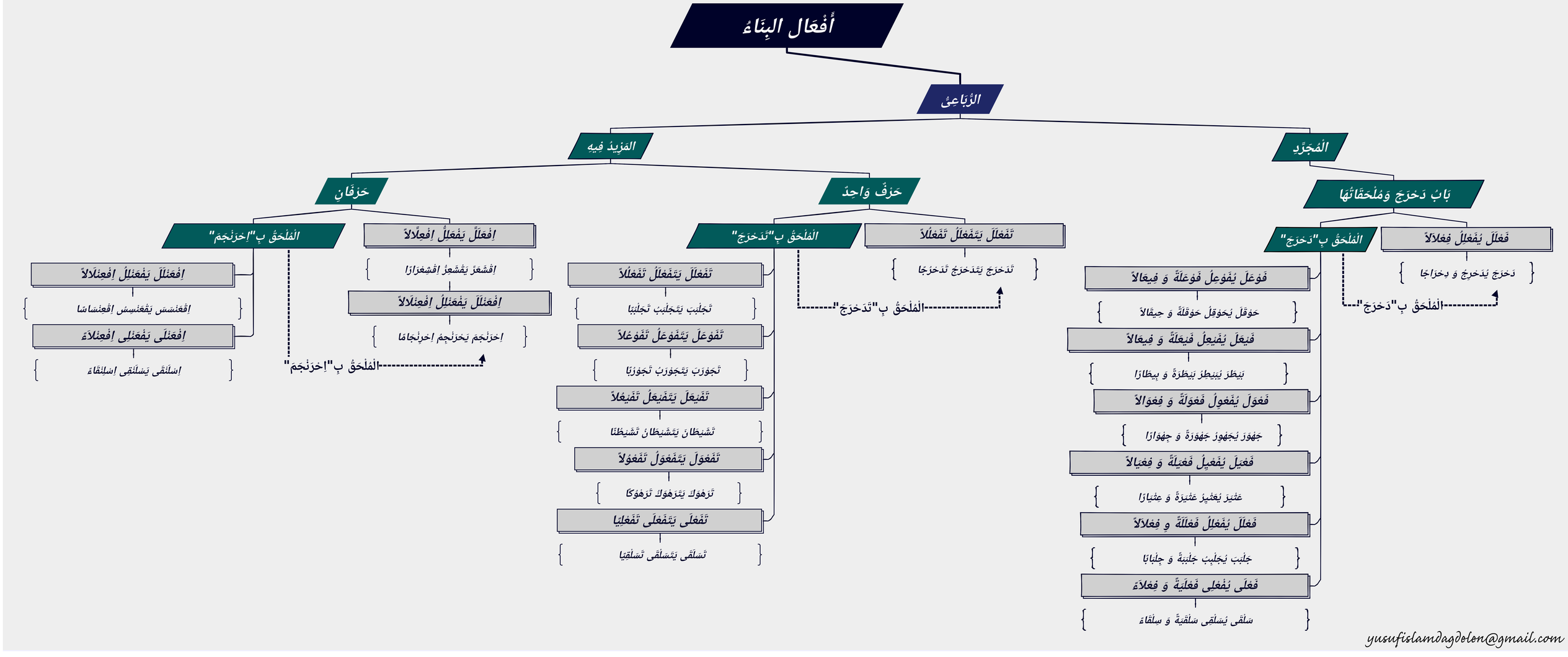
أَفْعَال البِنَاءُ
الرُّبَاعِيُّ
الْمُجَرَّدِ
بَابُ دَحْرَجَ وَمُلْحَقَاتُهَا
فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فِعْلَالاً
دَحْرَجَ يُدَحْرِجُ وَ دِحْرَاجًا
الْمُلْحَقُ بِ"دَحْرَجَ"
فَوْعَلَ يُفَوْعِلُ فَوْعَلَةً وَ فِيعَالاً
حَوْقَلَ يُحَوْقِلُ حَوْقَلَةً وَ حَيْقَالاً
فَيْعَلَ يُفَيْعِلُ فَيْعَلَةً وَ فِيعَالاً
بَيْطَرَ يُبَيْطِرُ بَيْطَرَةً وَ بِيطَارًا
فَعْوَلَ يُفَعْوِلُ فَعْوَلَةً وَ فِعْوَالاً
جَهْوَرَ يُجَهْوِرُ جَهْوَرَةً وَ جِهْوَارًا
فَعْيَلَ يُفَعْيِلُ فَعْيَلَةً وَ فِعْيَالاً
عَثْيَرَ يُعَثْيِرُ عَثْيَرَةً وَ عِثْيَارًا
فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فَعْلَلَةً وِ فِعْلاَلاً
جَلْبَبَ يُجَلْبِبُ جَلْبَبَةً وَ جِلْبَابًا
فَعْلَى يُفَعْلِي فَعْلَيَةً وَ فِعْلاَءَ
سَلْقَى يُسَلْقِي سَلْقَيَةً وَ سِلْقَاءَ
الْمُلْحَقُ بِ"دَحْرَجَ"
فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فِعْلاَلاً
دَحْرَجَ يُدَحْرِجُ وَ دِحْرَاجًا
حَرْفٌ وَاحِدٌ
تَفَعْلَلَ يَتَفَعْلَلُ تَفَعْلُلاً
تَدَحْرَجَ يَتَدَحْرَجُ تَدَحْرُجًا
الْمُلْحَقُ بِ"تَدَحْرَجَ"
تَفَعْلَلَ يَتَفَعْلَلُ تَفَعْلُلاً
تَجَلْبَبَ يَتَجَلْبَبُ تَجَلْبُبًا
تَفَوْعَلَ يَتَفَوْعَلُ تَفَوْعُلاً
تَجَوْرَبَ يَتَجَوْرَبُ تَجَوْرُبًا
تَفَيْعَلَ يَتَفَيْعَلُ تَفَيْعُلاً
تَشَيْطَانَ يَتَشَيْطَانُ تَشَيْطُنًا
تَفَعْوَلَ يَتَفَعْوَلُ تَفَعْوُلاً
تَرَهْوَكَ يَتَرَهْوَكُ تَرَهْوُكًا
تَفَعْلَى يَتَفَعْلَى تَفَعْلِيًا
تَسَلْقَى يَتَسَلْقَى تَسَلْقِيًا
الْمُلْحَقُ بِ"تَدَحْرَجَ"
حَرْفَانِ
اِفْعَلَّ يَفْعَلِلُّ اِفْعِلَّالاً
اِقْشَعَرَّ يَقْشَعِرُّ اِقْشِعْرَارًا
اِفْعَنْلَلَ يَفْعَنْلِلُ اِفْعِنْلاَلاً
اِحْرَنْجَمَ يَحْرَنْجِمُ اِحْرِنْجَامًا
الْمُلْحَقُ بِ"اِحْرَنْجَمَ"
اِفْعَنْلَلَ يَفْعَنْلِلُ اِفْعِنْلاَلاً
اِقْعَنْسَسَ يَقْعَنْسِسُ اِقْعِنْسَاسًا
اِفْعَنْلَى يَفْعَنْلِي اِفْعِنْلاَءَ
اِسْلَنْقَى يَسْلَنْقِي اِسْلِنْقَاءً
الْمُلْحَقُ بِ"اِحْرَنْجَمَ"
الْمَزِيدُ فِيهِ
yusufislamdagdelen@gmail.com

RUBAİ MÜCERRED (1)

Arapça'da kök harfleri bakımından fiiller sülâsî mücerred ve rubâî mücerred olmak üzere ikiye ayrılır. Şu ana kadar gördüğümüz bâblardaki fiiller kök harfi üç harften oluşan fiile harf ilavesiyle yapılan mezîd (arttırılmış) fiiller idi. Anadan kuruluşu dört harfli olan fiillere de rübâi mücerred denir. Rubâî mücerred tek babtır. Bunun bir adı da دَحْرَجَ bâbıdır. Manası yuvarladı demektir.

1.Bab: دَحْرَجَ bâbı

VEZNi - MEVZUNU

فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فَعْلَلَةً فِعْلَالاً

دَحْرَجَ يُدَحْرِجُ دَحْرَجَةً وَ دِحْرَاجً

ALAMETİ

أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ
بِشَرْطِ أَنْ يَكُونَ جَمِيعُ حُرُوفِهِ اَصْلِيَّةً

Bu babın alameti, tüm harflerinin asli olması kaydıyla mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.

BİNASI

قَدْ يَكُونُ لاَزِمًا

دَرْبَحَ زَيْدٌ
Zeyd başını eğdi.

لِلتَّعْدِيَّةِ غَالِبًا

دَحْرَجَ زَيْدٌ الْحَجَرَ
Zeyd taşı yuvarladı.

yusufislamdagdelen@gmail.com

RÜBAI MÜCERRED'E MÜLHAK | 6 BAB

1.Bab: فَوْعَلَةً
Fev'ale Babı

VEZNi - MEVZUNU: حَوْقَلَ يُحَوْقِلُ حَوْقَلَةً وَ حِيقَالاً — فَوْعَلَ يُفَوْعِلُ فَوْعَلَةً وَ فِيعَالاً

ALAMETİ: أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْوَاوِ بَيْنَ الْفَاءِ وَ الْعَيْنِ

Daha evvel 3 harfli olan حقل fiilin fael fiili ile aynel fiili arasına bir و harfinin ziyade edilmesiyle mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.
فعل >> و >> فوعل
حقل >> و >> حوقل

BİNASI: لِلّازِمِ فَقَطْ — حَوْقَلَ زَيْدٌ
Zeyd adımlarını sık sık attı.

2.Bab: فَيْعَلَةً
Fey'ale Babı

VEZNİ - MEVZUNU: بَيْطَرَ يُبَيْطِرُ بَيْطَرَةً وَ بِيطَارًا — فَيْعَلَ يُفَيْعِلُ فَيْعَلَةً وَ فِيعَالاً

ALAMETİ: أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْيَاءِ بَيْنَ الْفَاءِ وَ الْعَيْنِ

Daha evvel 3 harfli olan بطر fiilin fael fiili ile aynel fiili arasına bir ي harfinin ziyade edilmesiyle mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.
فعل >> ي >> فيعل
بطر >> ي >> بيطر

BİNASI: لِلتَّعْدِيَةِ فَقَطْ — بَيْطَرَ زَيْدٌ الْقَلَمَ اَىْ سَفَّهُ
Zeyd kalemi yardı.

3.Bab: فَعْوَلَةً
Fe'vele Babı

VEZNİ - MEVZUNU: جَهْوَرَ يُجَهْوِرُ جَهْوَرَةً وَ جِهْوَارًا — فَعْوَلَ يُفَعْوِلُ فَعْوَلَةً وَ فِعْوَالاً

ALAMETİ: أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْوَاوِ بَيْنَ الْعَيْنِ وَ اللاَّمِ

Daha evvel 3 harfli olan جهر fiilinin aaynel fiili ile lamel fiili arasına bir و harfinin ziyade edilmesiyle mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.
فعل >> و >> فعول
جهر >> و >> جهور

BİNASI: لِلتَّعْدِيَةِ فَقَطْ — جَهْوَرَ زَيْدٌ الْقُرْآنَ
Zeyd kuranı sesli okudu.

4.Bab: فَعْنَلَةً
Fe'yele Babı

VEZNİ - MEVZUNU: عَنْبَرَ يُعَنْبِرُ عَنْبَرَةً وَ عِنْبَارًا — فَعْيَلَ يُفَعْيِلُ فَعْيَلَةً وَ فِعْيَالاً

ALAMETİ: أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْيَاءِ بَيْنَ الْعَيْنِ وَ اللاَّمِ

Daha evvel 3 harfli olan عنبر fiilinin aynel fiili ile lame fiili arasına bir ي harfinin ziyade edilmesiyle mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.
فعل >> ي >> فعيل
عنبر >> ي >> عنبير

BİNASI: لِلّازِمِ فَقَطْ — عَنْبَرَ زَيْدٌ
Zeyd kayıp düştü.

5.Bab: فَعْلَلَةً
Fe'lele Babı

VEZNİ - MEVZUNU: جَلْبَبَ يُجَلْبِبُ جَلْبَبَةً وَ جِلْبَابًا — فَعْلَلَ يُفَعْلِلُ فَعْلَلَةً وِ فِعْلاَلاً

ALAMETİ: أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ حَرْفٍ وَاحِدٍ مِنْ جِنْسِ لاَمِ فِعْلِهِ فِي آخِرِهِ

Daha evvel 3 harfli olan جلب fiilinin sonuna lamel fiili cinsinden bir harf ziyade edilmesiyle mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.
فعل >> ل >> فعلل
جلب >> ل >> جلبب

BİNASI: لِلتَّعْدِيَةِ — جَلْبَبَ زَيْدٌ عَمْرًا
Zeyd Amr'a cilbab giydirdi.

6.Bab: فَعْلَيَةً
Fe'leye Babı

MEVZUNU - VEZNİ: سَلْقَى يُسَلْقِى سَلْقَيَةً وَ سِلِقَاءً — فَعْلَى يُفْعِلِى فَعْلَيَةً وَ فِعْلاَءً

ALAMETİ: أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْيَاءِ فِي آخِرِهِ

Daha evvel 3 harfli olan سلق fiilinin sonuna bir ى harfinin ziyade edilmesiyle mazisinin 4 harf üzere olmasıdır.
فعل >> ى >> فعلى
سلق >> ى >> سلقى

BİNASI: لِلتَّعْدِيَةِ — سَلْقَيْتُ زَيْدًا اَىْ اَلْقَيْتُهُ عَلَى ظَهْرِهِ
Zeyd'i sırtı üzere düşürdüm.

yusufislamdagdelen@gmail.com

RUBAİ MEZİDLER (3)

Rubâî mücerrede harf ilâvesiyle kurulan fiillere rubâî mezîd fiiller denir. Rubâî mezîd'in üç bâbı vardır. İki neviden meydana gelir. Birinci nevi rübai mücerrede bir harf ziyade olunanlardır ki bir babdır. İkinci nevi ise rübai mücerrede iki harf ziyade olunanlardır ki oda iki babdır.

حَرْفٌ وَاحِدٌ

1.Bab: تَفَعْلَلَ
Tedahrece Babı

VEZNi - MEVZUNU

- تَفَعْلَلَ يَتَفَعْلَلُ تَفَعْلُلاً
- تَدَحْرَجَ يَتَدَحْرَجُ تَدَحْرُجًا

ALAMETİ

أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى خَمْسَةِ أَحْرُفٍ
بِزِيَادَةِ التَّاءِ فِي أَوَّلِهِ

Bu babın alameti, Rübai mücerred fiilin başına bir te harfinin gelmesiyle mazi fiilin 5 harf üzere olmasıdır.

BİNASI

لِلْمُطَاوَعَةِ

دَحْرَجْتُ الْحَجَرَ
فَتَدَحْرَجَ ذَلِكَ الْحَجَرَ

yusufislamdagdelen@gmail.com

RUBAİ MEZİDLER (3)

Rubâî mücerrede harf ilâvesiyle kurulan fiillere rubâî mezîd fiiller denir. Rubâî mezîd'in üç bâbı vardır. İki neviden meydana gelir. Birinci nevi rübai mücerrede bir harf ziyade olunanlardır ki bir babdır. İkinci nevi ise rübai mücerrede iki harf ziyade olunanlardır ki oda iki babdır.

حَرْفَانِ

1.Bab: اِفْعَنْلَلَ İhranceme Babı

- VEZNi - MEVZUNU
  - اِفْعَنْلَلَ يَفْعَنْلِلُ اِفْعِنْلَالاً
  - اِحْرَنْجَمَ يَحْرَنْجِمُ اِحْرِنْجَامًا
- ALAMETİ
  - نْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى سِتَّةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْهَمْزَةِ فِي أَوَّلِهِ وَ النُّونِ بَيْنَ الْعَيْنِ وَ اللَّامِ الْأُولَى
  - Bu babın alameti, rübai mücerred bir fiilin evveline bir ن harfi aynel fiil ile 1. lamel fiili arasına bir ن harfi ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 6 harf üzere olmasıdır.
- BİNASI
  - لِلْمُطَاوَعَةِ
  - حَرْجَمْتُ الْإِبِلَ فَاحْرَنْجَمَ ذَلِكَ الْإِبِلُ

2.Bab: اِفْعَلَلَّ İkşearra Babı

- VEZNi - MEVZUNU
  - اِفْعَلَلَّ يَفْعَلِلُّ اِفْعِلَّالاً
  - اِقْشَعَرَّ يَقْشَعِرُّ اِقْشِعْرَارًا
- ALAMETİ
  - أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى سِتَّةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْهَمْزَةِ فِي أَوَّلِهِ وَ حَرْفٍ آخَرَ مِنْ جِنْسِ لَامِ فِعْلِهِ الثَّانِيَةِ فِي آخِرِهِ
  - Bu babın alameti, rübai mücerred bir fiilin evveline bir ن harfi ve ikinci lamel fiil cinsinden bu mazi fiilin sonuna bir harf ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 6 harf üzere olmasıdır.
- BİNASI
  - لِلْمُبَالَغَةِ اللَّازِمِ
  - اِقْشَعَرَّ جِلْدُ الرَّجُلِ

yusufislamdagdelen@gmail.com

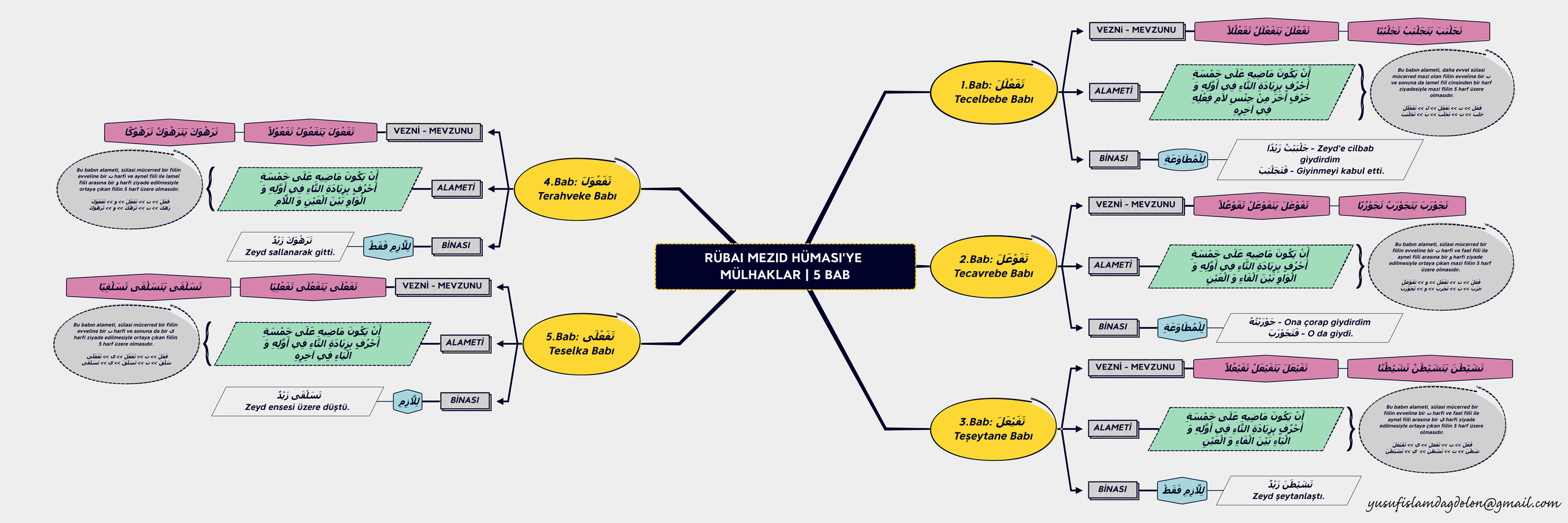
RÜBAI MEZID HÜMASI'YE MÜLHAKLAR | 5 BAB
1.Bab: تَفَعْلَلَ Tecelbebe Babı
VEZNİ - MEVZUNU
تَفَعْلَلَ يَتَفَعْلَلُ تَفَعْلُلاً
تَجَلْبَبَ يَتَجَلْبَبُ تَجَلْبُبًا
ALAMETİ
أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى خَمْسَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ التَّاءِ فِي أَوَّلِهِ وَ حَرْفٍ آخَرَ مِنْ جِنْسِ لَامِ فِعْلِهِ فِي آخِرِهِ
Bu babın alameti, daha evvel sülasi mücerred mazi olan fiilin evveline bir ت ve sonuna da lamel fiil cinsinden bir harf ziyadesiyle mazi fiilin 5 harf üzere olmasıdır.
فَعَلَ >> ت >> تَفَعَّلَ >> ل >> تَفَعْلَلَ
جلب >> ت >> تجلب >> ب >> تجلبب
BİNASI
لِلْمُطَاوَعَةِ
حَلْبَبْتُ زَيْدًا - Zeyd'e cilbab giydirdim
فَتَجَلْبَبَ - Giyinmeyi kabul etti.
2.Bab: تَفَوْعَلَ Tecavrebe Babı
VEZNİ - MEVZUNU
تَفَوْعَلَ يَتَفَوْعَلُ تَفَوْعُلاً
تَجَوْرَبَ يَتَجَوْرَبُ تَجَوْرُبًا
ALAMETİ
أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى خَمْسَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ التَّاءِ فِي أَوَّلِهِ وَ الْوَاوِ بَيْنَ الْفَاءِ وَ الْعَيْنِ
Bu babın alameti, sülasi mücerred bir fiilin evveline bir ت harfi ve fael fiili ile aynel fiili arasına bir و harfi ziyade edilmesiyle ortaya çıkan mazi fiilin 5 harf üzere olmasıdır.
فَعَلَ >> ت >> تَفَعَّلَ >> و >> تَفَوْعَلَ
جرب >> ت >> تجرب >> و >> تجورب
BİNASI
لِلْمُطَاوَعَةِ
جَوْرَبْتُهُ - Ona çorap giydirdim
فَتَجَوْرَبَ - O da giydi.
3.Bab: تَفَيْعَلَ Teşeytane Babı
VEZNİ - MEVZUNU
تَفَيْعَلَ يَتَفَيْعَلُ تَفَيْعُلاً
تَشَيْطَنَ يَتَشَيْطَنُ تَشَيْطُنًا
ALAMETİ
أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى خَمْسَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ التَّاءِ فِي أَوَّلِهِ وَ الْيَاءِ بَيْنَ الْفَاءِ وَ الْعَيْنِ
Bu babın alameti, sülasi mücerred bir fiilin evveline bir ت harfi ve fael fiili ile aynel fiili arasına bir ي harfi ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 5 harf üzere olmasıdır.
فَعَلَ >> ت >> تَفَعَّلَ >> ي >> تَفَيْعَلَ
شطن >> ت >> تشطن >> ي >> تشيطن
BİNASI
لِلَّازِمِ فَقَطْ
تَشَيْطَنَ زَيْدٌ
Zeyd şeytanlaştı.
4.Bab: تَفَعْوَلَ Terahveke Babı
VEZNİ - MEVZUNU
تَفَعْوَلَ يَتَفَعْوَلُ تَفَعْوُلاً
تَرَهْوَكَ يَتَرَهْوَكُ تَرَهْوُكًا
ALAMETİ
أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى خَمْسَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ التَّاءِ فِي أَوَّلِهِ وَ الْوَاوِ بَيْنَ الْعَيْنِ وَ اللَّامِ
Bu babın alameti, sülasi mücerred bir fiilin evveline bir ت harfi ve aynel fiili ile lamel fiili arasına bir و harfi ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 5 harf üzere olmasıdır.
فَعَلَ >> ت >> تَفَعْوَلَ >> و >> تَفَعْوَلَ
زهك >> ت >> ترهوك >> و >> ترهوك
BİNASI
لِلَّازِمِ فَقَطْ
تَرَهْوَلَ زَيْدٌ
Zeyd sallanarak gitti.
5.Bab: تَفَعْلَى Teselka Babı
VEZNİ - MEVZUNU
تَفَعْلَى يَتَفَعْلَى تَفَعْلِيًا
تَسَلْقَى يَتَسَلْقَى تَسَلْقِيًا
ALAMETİ
أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى خَمْسَةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ التَّاءِ فِي أَوَّلِهِ وَ الْيَاءِ فِي آخِرِهِ
Bu babın alameti, sülasi mücerred bir fiilin evveline bir ت harfi ve sonuna da bir ى harfi ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 5 harf üzere olmasıdır.
فَعَلَ >> ت >> تَفَعَّلَ >> ى >> تَفَعْلَى
سلق >> ت >> تسلق >> ى >> تسلقى
BİNASI
لِلَّازِمِ
تَسَلْقَى زَيْدٌ
Zeyd ensesi üzere düştü.

yusufislamdagdelen@gmail.com

Rübai Mezid Südasi'ye Mülhak | 2 Bab

2.Bab: اِفْعَنْلَى İslenka Babı

VEZNi - MEVZUNU

- اِفْعَنْلَى يَفْعَنْلِى اِفْعِنْلَاءً
- اِسْلَنْقَى يَسْلَنْقِى اِسْلِنْقَاءً

ALAMETİ

أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى سِتَّةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْهَمْزَةِ فِي أَوَّلِهِ وَ النُّونِ بَيْنَ الْعَيْنِ وَاللَّامِ وَ الْيَاءِ فِي آخِرِهِ

Bu babın alameti, sülasi mücerred bir fiilin evveline bir elif (ا) harfi, aynel fiili ile lamel fiili arasına bir ن ve bu mazi fiilin sonuna bir ى harfi ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 6 harf üzere olmasıdır.

فَعَلَ >> ا >> اِفْعَلَ >> ن ى >> اِفْعَنْلَى
سَلَقَ >> ا >> اِسْلَقَ >> ن ى >> اِسْلَنْقَى

BİNASI

لِلْمُطَاوَعَةِ

سَلْقَيْتُهُ - Onu sırtı üstü yere serdim.
فَاسْلَنْقَى - O da ense üzere yere düştü

1.Bab: اِفْعَنْلَلَ İkansese Babıı

VEZNi - MEVZUNU

- اِفْعَنْلَلَ يَفْعَنْلِلُ اِفْعِنْلَالاً
- اِفْعَنْسَسَ يَفْعَنْسِسُ اِفْعِنْسَاسًا

ALAMETİ

أَنْ يَكُونَ مَاضِيهِ عَلَى سِتَّةِ أَحْرُفٍ بِزِيَادَةِ الْهَمْزَةِ فِي أَوَّلِهِ وَ النُّونِ بَيْنَ الْعَيْنِ وَ اللَّامِ وَ حَرْفٍ آخَرَ مِنْ جِنْسِ لَامِ فِعْلِهِ فِي آخِرِهِ

Bu babın alameti, sülasi mücerred bir fiilin evveline bir elif (ا) harfi, aynel fiili ile lamel fiili arasına bir ن ve lamel fiil cinsinden bu mazi fiilin sonuna bir harf ziyade edilmesiyle ortaya çıkan fiilin 6 harf üzere olmasıdır.

فَعَلَ >> ا >> اِفْعَلَ >> ن ل >> اِفْعَنْلَلَ
فَعَسَ >> ا >> اِفْعَسَ >> ن سَ >> اِفْعَنْسَسَ

BİNASI

لِمُالَغَةِ اللَّازِمِ

اِفْعَنْسَسَ الرَّجُل
Adamın göğsü çok çıkık.

yusufislamdagdelen@gmail.com

Aksam-ı Semaniye | 8 Kısım

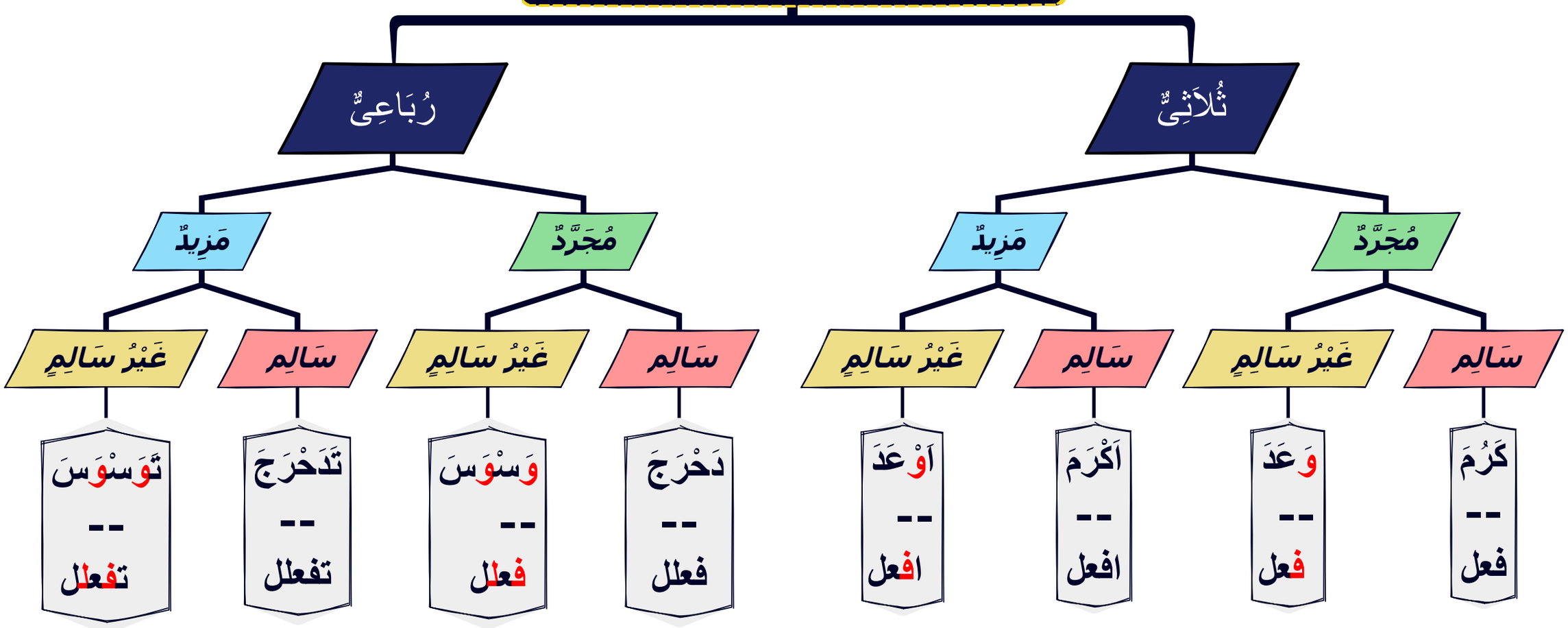

Salim-Ğayrı Salim: *Fael, aynel ve lamel fiillerinde illet harflerinden ا - و - ي bulunmayan fiillere salim denir. İllet harflerinden biri varsa ğayrı salim denir.*

yusufislamdagdelen@gmail.com

Aksam-ı Seb'a | 7 Kısım

صَحِيحٌ

Sahih Fiil: Fael, aynel ve lamel fiilinde illet harflerinden biri, hemze veya şedde bulunmayan fiillerdir.

İsimlendirme: Bu fiillerde illet harfi bulunmadığından sahih ismini almışlardır.

نَصَرَ / فَتَحَ

مِثَالٌ

Misal Fiil: Fael fiilinde illet harflerinden و ve ي dan biri bulunan fiillere denir.

İsimlendirme: Bu fiiller hareke yüklenmek bakımından sahih fiile benzediği için misal ismini almıştır.

وَعَدَ / يَسَرَ

أَجْوَفٌ

Ecvef Fiil: Aynel fiilinde illet harflerinden و ve ي dan biri bulunan fiillere denir.

İsimlendirme: Bu fiiller illet harfi ortada bulunduğu için, içi boş manasında olan ecvef ismini almıştır.

قَالَ/ كَالَ

نَاقِصٌ

Nakıs Fiil: Lamel fiilinde illet harflerinden و ve ي dan biri bulunan fiillere denir.

İsimlendirme: Bu fiiller illet harfi sonda bulunduğu için noksan, eksik manasında olan nakıs ismini almıştır.

رَمَى / غَزَا

لَفِيفٌ

Lefif Fiil: Kendisinde iki tane illet harfi bulunan fiile denir.

İsimlendirme: Bu fiiller illet harfi sağlam harften daha fazla olduğundan illetle sarılmış manasında olan lefif ismini almıştır. 2 kısımdır:

اللَّفِيفُ الْمَقْرُونُ

Lefifi Makrun (Yakın Lefif): İllet harfi aynel ve lamel fiilinde bulunan fiillerdir.

İsimlendirme: İllet harfleri birbirine yakın olduğundan bu ismi almıştır.

طَوَى

اللَّفِيفُ الْمَفْرُوقُ

Lefifi Mefruk (Ayrı Lefif): İllet harfi fael ve lamel fiilinde bulunan fiillerdir.

İsimlendirme: illet harfleri birbirinden ayrı olduğundan bu ismi almıştır.

وَقَى

مُضَاعَفٌ

Muzaaf Fiil: Kök harflerinden aynı cinsten iki harf bulunan fiillere denir.

İsimlendirme: Aynı harf tekrarlandığı için katlanmış manasında olan muzaaf ismini almıştır.

مَدَّ / شَقَّ

مَهْمُوزٌ

Mehmuz Fiil: Asıl harflerinden biri hemze olan fiildir.

مَهْمُوزَ الْفَاءِ

أَخَذَ

مَهْمُوزَ الْعَيْنِ

سَئَلَ

مَهْمُوزَ اللَّامِ

قَرَأَ

NOT: İllet harfi 3 tanedir: ا - و - ي
Hemze ve şedde ise illet harfi değildir. Ancak bir fiilin sahih olması için hemze ve şedde bulunmaması gerekir.

yusufislamdagdelen@gmail.com